

Luonnontuotteet kansallisen luomuohjelman toimeenpanossa

Valtakunnalliset luonnontuotepäivät

Mikkeli 9.11.2022

Birgitta Partanen, Arktiset Aromit ry

Luomu 2.0 – Suomen kansallinen luomuohjelma vuoteen 2030

Luomuohjelman tavoitteet vuoteen 2030:

1. Luomun kulutuskysyntä kasvaa – luomun markkinaosuus viiteen prosenttiin 2030.
2. Ammattikeittiöiden luomun käytön lisääminen. Suomen Kansallisessa hankintastrategiassaluomun käytön tavoitteeksi julkisissa keittiöissä on asetettu 25 prosenttia vuoteen 2030.
3. Luomuelintarvikkeiden jalostusaste nousee.
4. Suomesta merkittävä luomutuotteiden viejämaa.
5. Tuotannon lisääminen.
- 6. Luomukeruutuotannon kasvattaminen.**
7. Luomuvesiviljelyn käynnistäminen. Luomukalalle on kysyntää.
8. Luomusaamisen ja tiedon lisääminen.
9. Lainsäädäntö ja valvonnan kehittäminen.

Työryhmän toimeksianto

- Työryhmät asetettiin lokakuussa 2021
- Luomukeruualueen kasvattaminen –työryhmä on yksi neljästä Luomu 2.0 –ohjelman toimeenpanosta vastaavasta työryhmästä.
- Työryhmien toimikausi on 15.10.2021 – 31.12.2026. Luomuohjelman väliarviointi tehdään ohjelman mukaisesti vuonna 2027.
- Kaikkiaan neljään työryhmään osallistui noin sata henkilöä.
- Tässä ehdotetut toimenpiteet ovat työryhmämme ehdotuksia toimeenpano-ohjelman luonnokseen. Ohjelmaa muokataan vielä, ja muutoksia ehdotuksiin voi tulla.

Työryhmän kokoonpano

- **MMM, luonnonvaraosasto:** Ville Schildt (pj)
- **MMM, ruokaosasto:** Tero Tolonen, Kirsi Viljanen, Timo Rämänen -> Annika Öhberg
- **Ruokavirasto:** Sampsa Heinonen ja Tiina Lapveteläinen
- **Suomen metsäkeskus:** Anne Annala, Markku Granander
- **Metsähallitus:** Antti Maukonen -> Riikka Myllylä
- **Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.:** Markus Nissinen -> Seppo Niskanen
- **Metsäteollisuus ry:** Matti Mäkelä
- **Luonnontuotealan toimialapäällikkö** Sirkku Wacklin
- **Arktiset Aromit ry:** Birgitta Partanen, työryhmän sihteeri
- **Luomuliitto ry:** Jaana Elo
- **Pro Luomu ry:** Aura Lamminparras
- **Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry:** Juha Rutanen
- **4 H:** Eija Vuorela
- **Kääpä Biotech:** Maria Suonpää, Otso Mursula
- **Kiantama Oy:** Riitta Ryyti, Vernu Vasunta
- **Kauhavan yhteismetsä:** Arto Valkama

Luomukeruu- ja tuotannon visio

- **Luomukeruutoiminnan potentiaali on hyödynnetty maksimaalisesti** tuotantoalan, tuotannon, talteenoton, jalostusasteen, tuotteiden, kulutuksen, viennin ja myös aineettomien arvojen osalta.
- **Luomukeruu- ja tuotanto on osa kannattavaa metsätaloutta:** Suomessa on käytössä kaikkien ketjun toimijoiden kannalta kestävä, oikeudenmukainen, kustannustehokas ja digitalisaatiota hyödyntävä **metsätietojärjestelmä, johon integroitu kaikki relevantti tieto, jota tarvitaan sertifiointissa ja raaka-aineketjujen tehokkaassa toiminnassa osana kannattavaa metsätaloutta**
- **Keruu- ja tuotanto on osa Suomen maabrändiä ja suomalaisen luomun tarinaa**

Luomukeruu toimenpideohjelman tavoitteissa 1. ja 2.

1.1. Luomutietoisuus nousee viestinnän ja kampanjoiden avulla.

Luomukeruuotteet ovat olennainen, näkyvä osa luomutuotantoa ja –kulutusta. Otetaan luomukeruu mukaan kaikkeen luomuviestintään ja luomun kasvutarinan rakentamiseen.

2.2. Vuoropuhelun lisääminen koko ketjun kesken kotimaisen luomualkutuotannon ja -tuotteiden kehittämiseksi ammattikeittiöiden ja ruokapalveluiden tarpeisiin.

Kehitetään luomukeruuotteiden saatavuutta ja erilaisia hankintakanavia niin, että luomukeruuotteet ja niistä tehdyt jalosteet ja puolivalmisteet ovat pysyvästi ammattikeittiöiden käytössä. Luodaan kasvukaudella ammattikeittiöille kanavia hankkia luomukeruuotteita suoraan lähituottajilta ja lisätään hankintalainsäädännön tuntemusta.

2.4. Luomun osuuden lisääminen koulujakelujärjestelmässä yksinkertaistamalla järjestelmää, lisäämällä tuotevalikoimaa (yhteistyössä ruokapalveluiden kanssa) ja tarkastelemalla tuen suuruutta – koulujakelustrategian/ liitännäistoimien arviointi.

Lisätään ruokapalveluiden tietoisuutta luomukeruuotteista ja pyritään saamaan koulujakelujärjestelmään luomuluonnonmarjoja.

Luomukeruu toimenpideohjelman tavoitteissa 3. ja 4.

3.1. Luomuelintarvikejalostuksen tutkimusta lisätään

Luomukeruuotteet pitäisi ottaa mukaan innovatiivisiin jatkojalostusprosesseihin, osaksi monen tyyppisiä tuotteita, raaka-aineyhdistelmiä ja tuotantoprosesseja.

3.2. Elintarvikeyritysten, hankintaorganisaatioiden ja ruokapalveluiden kohtaamisen helpottaminen

Kannustetaan luomukeruuotteiden ensiasteen jalostusyhtiöitä lisäämään jalostuskapasiteettia, jotta puolivalmisteita olisi kattavasti saatavissa lopputuotteiden valmistajien tarpeisiin. Luodaan ensiasteen jalostajien ja lopputuotteiden valmistajien väliin toimiva tukkuporras.

4.2. Luomuelintarvikeviennin edistämiprojekti

Selvitetään eri vientimaiden mahdollisuuksia ja rajoituksia keruuotteiden osalta. Kolmansissa maissa voi olla kysyntää sellaisille tuotteille, joiden käyttö on rajattua tai kokonaan kiellettyä EU-maissa. Myös ravitsemus- ja terveystieteistä kertominen voi olla EU-maita sallitumpaa.

Korostetaan suomalaisten luomukeruuotteiden ainutlaatuisuutta ja vahvuuksia kansainvälisessä viestinnässä: ne ovat ilmastoviisaimpia raaka-aineita, sillä ne kasvavat ilman tuotantopanoksia. Ne ovat kärkituotteita sekä ympäristö- että ravitsemusnäkökulmasta.

Tavoite 6. Luomukeruuotannon kasvattaminen 1/6

6.1 Luomukeruupinta-alan kasvattaminen ja keruualan hyödyntämisen tehostaminen

Välitavoitteet:

- 2030 Kaksinkertaistetaan nykyinen, 6,9 milj. ha luomukeruupinta-ala.
- 2027: Kehitetään kannusteita, joilla saadaan metsänomistajia liittämään alueensa luomukeruualueisiin.
- 2023: Selvitetään, löytyykö sellaisia luomusertifiointikäytäntöjä, että metsänomistajille on helpompaa tapa liittää metsänsä luomukeruualueeseen nykyisen lainsäädännön puitteissa. Käynnistetään pilotit, joissa kokeillaan ryhmäsertifiointia muidenkin kuin jokamiehen oikeudella kerättävien tuotteiden osalta ja kerätään tietoa kokeilujen pohjalta.

Tavoite 6. Luomukeruuotannon kasvattaminen 2/6

Viestitään metsänomistajille luomukeruusta ja sen merkityksestä ja mahdollisuuksista, sekä metsänomistajan luvalla kerättävistä, joista metsänomistaja voi saada lisäansioita, että jokamiehen oikeudella kerättävistä tuotteista, joilla on laajempi, yhteiskunnallinen merkitys. Markkinoiden kehittämisen ja taloudellisen potentiaalin lisäksi viestitään aineettomista arvoista ja kestävyuden ja vastuullisuuden näkökulmasta.

Alueiden lisäämisen ohella luodaan toimivat ja kustannustehokkaat tavat hyödyntää näitä alueita niin, että luomukeruualueilta kerättävät raaka-aineet päätyvät markkinoille luomuna ja raaka-ainetuotanto on monipuolista ja kustannustehokasta.

Tutkitaan ja kehitetään kustannustehokkaita luomutuotteiden keruuprosesseja sekä erillisinä että integroituina metsien normaaliin hakkuutoimintaan.

Pinta-alan kasvattamisen lisäksi kehitetään alueiden luomukeruuokelpoisuutta parantamalla alueiden yhtenäisyyttä ja saavutettavuutta. Pelkkä pinta-ala ei kerro luomukeruuokelpoisuudesta esim. marjojen osalta.

Tavoite 6. Luomukeruu- tuotannon kasvattaminen 3/6

Huomioidaan metsien luomukeruualueet täysin erilaisena toimintaympäristönä peltoviljelyyn verrattuna. Selvitetään mahdollisuus keventää kustannuksia vuosittaisten maksujen osalta niin, että niinä vuosina, jolloin ei ole tuotantoa eikä toimenpiteitä, ei tule kustannuksia tai kustannukset minimoidaan.

Organisoidaan luonnontuotteiden keruukeskuksia, joissa osana toimintaa myös luomukeruu. Luodaan alalle tukkuporras kasvavan tuotannon markkinoille saattamiseksi ja luomutuotteiden kerääjien, jalostajien ja lopputuotteiden valmistajien yhteistyön helpottamiseksi. Lisätään raaka-aineiden ja niistä prosessoitujen puolivalmisteiden kysynnän ja tarjonnan ennakointia toiminnan saamiseksi tasaisemmaksi ja vakaammaksi.

Edistetään luonnontuotepainotteisten metsäsuunnitelmien laatimista ja kannustetaan niiden avulla metsänomistajia kohottamaan metsiensä kokonaistuottoa myös luomun tuomalla arvonnallisella.

Tavoite 6. Luomukeruuotannon kasvattaminen 4/6

6.2. Kehitetään kattava, digitaalinen metsätietojärjestelmä luomukeruuuseen

Tavoite 2030: Suomessa on käytössä kaikkien ketjun toimijoiden kannalta kestävä, oikeudenmukainen, kustannustehokas ja digitalisaatiota hyödyntävä järjestelmä, johon on integroitu eri järjestelmistä kaikki relevantti tieto, jota tarvitaan sertifiointissa ja raaka-aineketjujen tehokkaassa toiminnassa.

Selvitetään, kuinka luomukeruuokelpoisuus voi tuottaa hyötyä eri toimijoille, mukaan lukien metsäsektorille, viestittäessä kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta.

Järjestelmää kehitetään kokonaisuutena, johon voidaan tulevaisuudessa yhdistää luomualueisiin ja valvontaan liittyvän tietoa, kuten tehdyt toimenpiteet ja käytetyt aineet.

Välitavoite 2027: Pohja järjestelmälle on luotu ja sen ylläpito selvitetty

Välitavoite 2022 - 2023: Selvitys mahdollisuuksista ja kustannustehokkaimmista keinoista koota metsätietostandardiin pohjautuva luomusertifiointissa tarvittava metsätieto erilaisten metsänomistajien järjestelmistä.

Tavoite 6. Luomukeruu- tuotannon kasvattaminen 5/6

6.3. Kehitetään luomukelpoisia tuotantopanoksia ja lisätään niiden käyttöä

Kannustetaan kantokäsittelyaineiden luomukelpoisten vaihtoehtojen käyttöön ja kehitetään uusia, vaihtoehtoisia valmisteita. Kehitetään luomukelpoisia metsälannoitteita.

6.4. Vahvistetaan viestinnän ja markkinoinnin keinoin koko toimijaketjun tietoisuutta luomukeruusta ja sen mahdollisuuksista ja vahvuuksista

Koulutetaan ja viestitään luomukeruuta koskevasta ohjeistuksesta.

Lisätään vuoropuhelua ja yhteistyötä luonnontuotteita keräävien ja jalostavien toimijoiden, maanomistajien ja tutkimuslaitosten sekä viranomaisten kesken yhteisillä tilaisuuksilla.

Laaditaan viestintästrategia luomukeruuviestintään ja päivitetään sitä säännöllisesti.

Tavoite 6. Luomukeruuotannon kasvattaminen 6/6

6.5. Luomukeruutilastoinnin kehittäminen

Kehitetään luomukeruutilastointia ja otetaan keruuluomu näkyväksi osaksi luomutilastointia vuosittain

Kerätään taustatiedot keruuluomutoimijoista 2022 (alkutuottajat, jatkojalostajat, alueiden pinta-alat, raaka-aineet, tuotteet) ja toteutetaan jatkossa niiden pohjalta seurantaa vuosittain. Kehitetään toimintamalli, jolla tieto saadaan käyttöön nopeasti seurantaa ja jatkotoimenpiteitä varten.

Kehitetään tiedontuotantoa luomukeruualueiden määrästä nykyistä ajantasaisemmaksi ja myös aluetasolta saatavaksi myös selvittäjämallin osalta.

Selvitetään luomukeruuotteiden ja jatkojalosteiden määrät, vientimäärät ja tuotannon arvo.

Tavoite 8. Luomuosaaamisen ja tiedon lisääminen

8.1. Perustiedot luomusta toisen asteen ammatillisen opetuksen ja korkeakoulujen opetussuunnitelmiin

Huomioidaan luomukeruuotteet eri koulutusalojen ja -asteiden opetuksessa (2. asteen koulutus, ammattikorkeakoulut, yliopistot: metsä, elintarvike- ja juomateollisuus, HoReCa, matkailu, hyvinvointi ym.)

8.3. Luomututkimustulokset nopeasti tilojen ja yritysten käyttöön

Tutkitaan ja kehitetään luomukelpoisia metsälannoitteita sekä muita luomukelpoisuuteen vaikuttavia menetelmiä

8.8. Neuvontapalveluiden laajentaminen elintarvikejalostukseen ja luomukeruuseen

Koulutetaan neuvontaorganisaatioiden neuvoja luomukeruuotannon edistämiseen Metsäkeskuksen ja ProAgrian yhteistyöllä.

Tuotetaan tietopaketti keruuluomusta yritysneuvonnan ja kehittämisorganisaatioiden käyttöön

Tavoite 9. Lainsäädäntö ja valvonnan kehittäminen 1/3

9.1. Valvonnan kehittäminen valvonnan järjestämisessä ja laadunvarmistamisessa

Käynnistetään Luomutuotteiden kerääjien ja Ruokaviraston säännölliset vuosittaiset tapaamiset, joissa käydään läpi luomutuotteiden keruuseen liittyviä asioita. Varsinkin metsästä kerättävien luomutuotteiden keruu on kehitysvaiheessa ja molemminpuolinen vuoropuhelu edistää keruuseen liittyvän ohjeiston ja lainsäädännön kehitystä.

Luomuvalvonnan yhdenmukaisuuden tukemiseksi päivitetään tarkastajan käsikirja luomutarkastajille. Käsikirjassa on koottuna Ruokaviraston menettelyohjeita käytännön tilanteisiin.

Ylläpidetään luomuohteiden laadintatyössä rakennettua viranomaisyhteyttä sidosryhmien kanssa.

Selvitetään tarkastusmaksujen kustannusvastaavuutta ja mahdollisuuksia kohtuullistaa maksuja pienten toimijoiden saamiseksi mukaan valvontaan. Tehdään tarvittaessa muutosesitys koskien Ruokaviraston maksuasetusta.

Koulutetaan luomuvalvoja ja nostetaan osaamistasoa myös luomukeruuusta.

Tavoite 9. Lainsäädäntö ja valvonnan kehittäminen 2/3

Edistetään keruualueiden valvonnassa uusia toimintatapoja, kuten sopimusjärjestelyjä vuokra- tai käyttöoikeuksista.

Selvitetään toimintamallia, jossa selvittäjä tai joku muu palveluntarjoaja hoitaa metsänomistajan puolesta niin sanotulla perusmallilla luomuvalvontaan liittymisen.

Selvitetään vientiä edistävien, muiden luomusertifikaattien tarve, mahdollisuudet ja kustannukset (esim. Krav, Bio Suisse) viranomaisten ja yritysten yhteistyönä, mahdollisesti hankerahoituksella.

Vuoteen 2030 mennessä selvitetään, voidaanko keruuluomun valvontajärjestelmä erottaa kasvintuotannon valvonnasta täysin erilaisena toimintaympäristönä. Mahdollisin muutosehdotuksin tulee oikea-aikaisesti vaikuttaa EU-lainsäädäntöön. Hyödynnetään ELY-keskusten tukiasiantuntijoiden osaamista ja laaditaan selvitys, jossa otetaan huomioon valvontajärjestelmän vaatimukset, metsänomistajan tarpeet, resurssit jne.

Tavoite 9. Lainsäädäntö ja valvonnan kehittäminen 3/3

9.2. Ryhmäsertifiointi

Osallistutaan EU yhteisiin toimiin parhaiden käytäntöjen selvittämiseksi ja innovatiivisten ratkaisujen löytämiseksi esimerkiksi kansallisten luomulähettiläiden verkoston kautta.

Selvitetään vuosien 2022–2023 aikana ryhmäsertifioinnin mahdollisuuksia yhteismetsän/osuuskunnan kanssa prosessin ajankäytön ja kustannusten selvittämiseksi, tavoitteena muodostaa toimivia luomukeruukokonaisuuksia ja selvittää ryhmäsertifioinnin kustannukset ja prosessin etenemismalli.

9.3. Valvonnan menetelmien kehittäminen, erityisesti sähköisten menetelmien kehittäminen

9.4. Toteutetaan ohjelma luomutuotteisiin liittyvän petoksellisen toiminnan ehkäisemiseksi

9.5. Selvitetään luomusektorin tiedon käsittelyyn liittyvät tarpeet. Kehitys- ja innovointivarojen ohjaus tiedon käsittelyn tehostamiseksi luomutuotannossa pelloilta pöytään

Ohjelman eteneminen

- Työryhmät ovat käsitelleet ohjelmaluonnoksen ja antaneet siihen kommenttinsa
- Ohjelma on viimeisteltävänä MMM:ssä
- Julkistus Mikkelissä 15.12.2022 klo 12-15.30 hybriditapahtumana